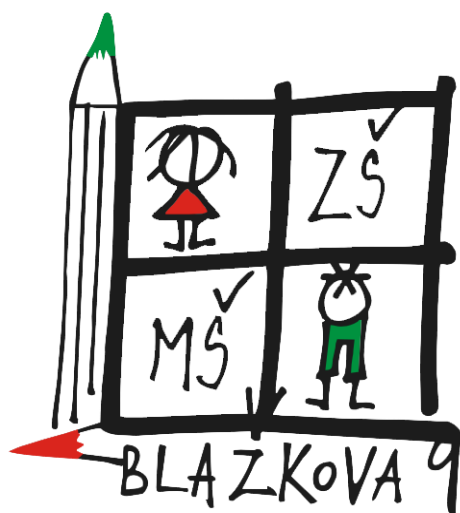

ZÁKLADNÍ ŠKOLA A MATEŘSKÁ ŠKOLA BRNO, BLAŽKOVA 9,
PŘÍSPĚVKOVÁ ORGANIZACE

ŠKOLNÍ PREVENTIVNÍ STRATEGIE

OBDOBÍ 2021 - 2026

Základní údaje

Název a adresa školy	Základní škola a Mateřská škola Brno, Blažkova 9, příspěvková organizace Blažkova 9, 638 00 Brno
Ředitel školy	Mgr. Petr Kapounek Tel.: 548 422 741 E-mail: kapounek@zsblazkova.cz
Školní metodik prevence	Mgr. Petra Kiprá Tel.: 548 422 753 E-mail: kipra@zsblazkova.cz
Výchovný poradce	Karin Koláčková Tel.: 548 422 755 E-mail: kolackova@zsblazkova.cz
Školní psycholog	Mgr. Bohdana Vojtíšková Tel.: 737 767 649 E-mail: vojtiskova@zsblazkova.cz
Speciální pedagog	Mgr. Barbara Havlíčková E-mail: havlickova1@zsblazkova.cz

Úvod

Školní preventivní strategie je součástí školního vzdělávacího programu. Školní preventivní strategie je dlouhodobý preventivní program, který definuje dlouhodobé cíle v oblasti prevence sociálně-patologických jevů, přizpůsobuje se kulturnímu a sociálnímu klimatu, struktuře školy, specifikům školy, složení žáků, okolí školy a rozdílům ve školním prostředí.

Škola má zpracován Preventivní program, který je na konci roku vyhodnocován. Jeho součástí jsou i přílohy týkající se návykových látek, šikany a kyberšikany, syndromu týraného dítěte a záškoláctví.

Charakteristika školy

Naše škola se nachází v krásném prostředí sídliště Lesná. Školu navštěvuje přes 600 žáků. Školu navštěvují převážně děti z městské části Brno – Lesná a následně i na 2. stupni děti z městské části Soběšic z důvodu spádovosti, případně Útěchova nebo Vranova.

Výuka probíhá podle Školního vzdělávacího programu pro Základní školy „Školy pro život“.

Žáci nižších ročníků mohou navštěvovat školní družinu.

Preventivní opatření

Vztah žák – učitel

Je potřeba stále pracovat na vzájemné důvěře mezi učitelem a žákem. Žák by si měl být vědom toho, že se může na učitele obrátit a ten bude respektovat jeho názory, i potřeby. Učitel získává důvěru žáka prostřednictvím budování vztahu i s rodinou žáka a sociálním prostředím žáka. V případě řešení problémů je učitel otevřen komunikaci s žákem, rodiči, širší rodinou, ostatními pedagogy, výchovným poradcem, metodikem prevence, školním psychologem atd. K celkové a jednotné podpoře žáka dochází na základě dosažení dohody o společných cílech a postupech.

Skupinová práce

V rámci výuky je začleňována skupinová práce, kde má učitel možnost pozorovat spolupráci v rámci skupin, reflektovat jejich práci, podporovat rozvoj kompetencí týmové práce a řešení konfliktu. Žáci se taky učí vést diskusi, vyjadřovat své názory, naslouchat druhým a vhodně reagovat na kritiku.

Projektové vyučování a celoškolské projekty

V rámci projektů se žáci mohou seznámit s aktuálními tématy i děním kolem sebe. Dochází ke spolupráci mezi třídami, příp. ročníky. Žáci se tak mají možnost seznámit a spolupracovat se svými staršími či mladšími spolužáky. Je to důležitý prvek prevence šikany starších žáků vůči mladším.

Individualizované hodnocení, slovní hodnocení, sebehodnocení, zpětná vazba skupiny

Žáci dostávají komplexní zpětnou vazbu od učitele, čímž budujeme důvěru žáka v sebe sama, své vlastní síly a pozitivní vztah k okolnímu světu. Žáci jsou informováni jak o svém pokroku, tak i nedostacích a je oceňováno úsilí žáka individuálně, bez srovnávání s výkony ostatních.

Komunikace s rodiči, veřejností

Učitelé nabízejí rodičům možnost individuálních konzultací. Rodič má možnost navštívit výuku a poznat tak prostředí školy a lépe pochopit potřeby svých dětí ve škole.

Rodiče jsou informováni o dění ve škole prostřednictvím elektronické žákovské Bakaláři.

Pedagogická diagnostika

Učitel věnuje pozornost žákům, registruje signály o možném problému žáka, hledá příčiny a vhodné formy nápravy. V případě potřeby spolupracuje s rodiči, metodikem prevence, výchovnou poradkyní, školním psychologem, příp. dalších odbornými středisky.

Řešení přestupků

Porušování školního řádu, týkajícího se držení distribuce a užívání návykových látek v prostorách školy, je klasifikováno jako hrubý přestupek a jsou z něj vyvozeny patřičné sankce. Dále jsou sledovány další rizikové chování – šikana, kyberšikana, brutalita, rasismus atd.

Postup řešení:

1. Individuální pohovor se žákem
2. Jednání s rodiči na úrovni výchovné komise
3. Doporučení kontaktu s odborníky
4. V případě nezájmu rodičů uvědomění OSPOD
5. V případě dealerství oznámení PČR

Zveřejnění informací

Informace pro učitele jsou vyvěšovány na nástěnkách ve sborovně školy. Informace pro žáky jsou vyvěšovány na nástěnce vedle kabinetu výchovného poradce.

Pedagogové

Pedagogové se v rámci výuky věnují rozvoji kompetencí žáků v sociálních dovednostech. Provádějí průběžnou diagnostiku žáků a třídy, vzájemně hodnotí uplynulé období na pedagogických radách, konzultují případné problémy a navrhuje řešení. Třídní učitel je v kontaktu s rodiči žáků prostřednictvím třídních schůzek, hovorových hodin, osobních konzultací a dalších možností komunikace.

Ředitel školy

Ředitel školy sleduje problémy v kontextu celé školy a dělá personální a organizační opatření ke zlepšení vzájemného soužití ve škole.

Personální zajištění prevence

Metodik prevence

Metodik prevence vytváří Preventivní program školy a podílí se na jeho realizaci. Komunikuje s učiteli v oblasti primární prevence, v případě vzniklého problému dává podněty k možné nápravě. Učitelé informují metodika prevence nebo výchovného poradce o případech výskytu agresivního chování ve třídě, signálů o potížích žáka, náhlém i trvalém neúspěchu v učení, obtížné komunikaci, konfliktu s rodiči, porušování pravidel soužití ve škole žákem či krádežích.

Metodik spolupráce s institucemi a organizacemi v oblasti primární prevence. Koordinuje předávání informací o problematice rizikového chování ve škole, dokumentuje preventivní práce školy. Hodnotí realizaci Preventivního programu školy.

Výchovný poradce

Výchovný poradce koordinuje společně s metodikem prevence aktivity školy v oblasti prevence. Nabízí žákům i učitelům možnost poradit se o svých problémech. Zaměřuje se na žáky, kteří jsou ohroženi ve svém vývoji, sebepojetí, komunikaci s druhými.

Výchovný poradce navrhuje opatření v případě porušení Školního řádu, navrhuje řediteli školy svolání výchovné komise, vede individuální konzultace s dětmi i rodiči. Informuje o možnostech odborné péče a další pomoci. Jedná s OSPOD. Konzultuje problémy s odbornými pracovišti – PPP.

Speciální pedagog

Speciální pedagog spolupracuje s učiteli a pracovníky ŠPP. V rámci své práce pozoruje chování v kolektivech tříd, provádí náslechy a spolupracuje na budování dobrého klimatu školy.

Školní psycholog

Školní psycholog pečuje o klima jednotlivých tříd a klima školy.

Účastní se adaptačních kurzů a třídních programů během školního roku ve spolupráci se třídními učiteli.

Nabízí konzultace pro žáky, rodiče i učitele, kteří mají podezření nebo se přímo setkali s projevy rizikového chování.

Potřebnost strategie

Škola nepřijímá zodpovědnost za výchovu ke zdravému životnímu stylu, ale pomáhá rodičům v rozvoji dítěte jeho vzděláváním a socializací ve skupině dětí. Spolupráce s dalšími školskými zařízeními, orgány sociálně právní ochrany dětí, zdravotnickými zařízeními, místními samosprávami, poradenskými institucemi ve školství, duchovními sdruženími, policií, kulturními středisky apod.

Za problémy v oblasti primární prevence u dětí a mládeže jsou považovány:

- nedostatečná ochrana dětí před alkoholem a pasivním kouřením v rodině a na veřejnosti
  - vysoká společenská tolerance k legálním drogám
  - mobilní telefony, Internet
  - liberalizace drogové politiky
  - absence pocitu zodpovědnosti za vlastní zdraví
  - podceňování primární prevence
  - prevence pouze ve škole, po skončení vyučování nemožnost postihu, nekontrolovatelnost žáků
  - prevence jen ve školách, absence prevence v rodinách
  - neodbornost pedagogů v dané oblasti (absence právního vědomí)
  - nedostatečné pravomoci školních metodiků prevence
- nechť pedagogů vyvíjet aktivity, které nepřinášejí okamžitý viditelný výsledek
- nedostatečné využití stávající legislativy

Cíle strategie

- a) dlouhodobé

Základními cíli strategie primární prevence rizikového chování mohou být:

- výchova ke zdravému životnímu styl
- rozvoj a podpora sociálních kompetencí
- život v digitálním světě
- funkční informační systém, funkční systém vzdělávání školních metodiků, vícezdrojové a víceleté financování projektů primární prevence

b) střednědobé

- Vytváření a distribuce metodických materiálů
- Zapojování rodin do života škol
- Pravidelné zapojování do grantového systému prostřednictvím vlastních projektů
- Školní preventivní strategie a Preventivní program zařadit do školních vzdělávacích programů

Cílem působení v oblasti prevence rizikového chování je dítě odpovědné za vlastní chování a způsob života v míře přiměřené jeho věku

- s posílenou duševní odolností vůči stresu, negativním zážitkům a vlivům
- schopné dělat samostatná (a pokud možno správná) rozhodnutí
  - přiměřenými sociálně psychologickými dovednostmi
- schopné řešit, případně schopné nalézt pomoc pro řešení problémů
- s vyhraněným negativním vztahem k návykovým látkám
- podílející se na tvorbě prostředí a životních podmínek.

c) krátkodobé

- zmapování potřeb v oblasti primární prevence
- realizace preventivních programů s využitím jiných subjektů (PPP, Podané ruce, ...)

Prevence rizikového chování zahrnuje především aktivity v oblastech prevence:

- a. násilí a šikanování,
- b. záškoláctví,
- c. poruchy příjmu potravy
- d. psychické krize/duševní onemocnění žáka
- e. kriminality, delikvence, vandalismu aj. forem násilného chování,
- f. ohrožení mravnosti a ohrožování mravní výchovy mládeže,
- g. xenofobie, rasismu, intolerance a antisemitismu,
- h. užívání návykových látek (vč. alkoholu a kouření - nikotinu), anabolik, medikamentů a dalších látek,
- i. netolismu (virtuálních drog) a patologického hráčství (gambling),
- j. diváckého násilí.
- k. komerčního sexuálního zneužívání dětí,
- l. syndromu týraných a zneužívaných dětí
- m. sekt a sociálně patologických náboženských hnutí.

Vymezení cílové skupiny

Strategie je zaměřena na všechny žáky 1. - 9. ročníku základní školy, se zvláštním přihlédnutím k dětem ze sociálně slabšího a málo podnětného rodinného prostředí, dětem s nedostatečným prospěchem a s některými typy specifických vývojových poruch chování.

U pedagogů je další vzdělávání zaměřeno na celý tým, se zvláštním přihlédnutím k začínajícím pedagogům a pedagogům bez odborné kvalifikace. Intenzivní vzdělávací aktivity jsou směřovány k pracovníkům, kteří zajišťují činnost školního poradenského pracoviště – výchovný poradce, metodik prevence.

Do systému informování jsou zapojeni všichni rodiče. Zvláštní pozornost je věnována skupinám rodičů tříd, kde se vyskytly negativní jevy jako šikana, nebo výskyt drog. Individuální pozornost je pak věnována rodičům žáků, u kterých byl zjištěn výskyt návykových látek, konzumace alkoholu a kouření, rodičům žáků – agresorů v případech šikany.

Způsob realizace

Základními kompetencemi prevence v rámci podpory zdraví a zdravého životního stylu jsou:

- zvyšování sociální kompetence – rozvíjení sociálních dovedností, které napomáhají efektivní orientaci v sociálních vztazích, odpovědnosti za chování a uvědomění si důsledků jednání
- posilování komunikačních dovedností – zvyšování schopnosti řešit problémy, konflikty, adekvátní reakce na stres, neúspěch, kritiku
- vytváření pozitivního sociálního klimatu – pocitu důvěry, bez nadměrného tlaku na výkon, zařazení do skupiny, práce ve skupině vrstevníků, vytvoření atmosféry pohody a klidu, bez strachu a nejistoty
- formování postojů ke společensky akceptovaným hodnotám – pěstování právního vědomí, mravních a morálních hodnot, humanistické postoje apod.

Klíčové vyučovací oblasti jsou:

- oblast přírodovědná (např. biologie člověka, fyziologie, biologické účinky drog, chemické aspekty drog atd.)
- oblast zdravého životního stylu (např. výchova ke zdraví, osobní a duševní hygieně, podmínky správné výživy, volný čas apod.)
- oblast společenskovední (proces socializace jedince, užší a širší společenské prostředí, jedinec ve vzájemné interakci se sociálním prostředím apod.)
- oblast rodinné a občanské výchovy (postavení rodiny ve společnosti, vedení domácnosti, správná výživa, zdravý vývoj a příprava na život, formy komunikace, zvyšování sociální kompetence dětí a mládeže, subjekty participující v oblasti prevence drog atd.)
- oblast sociálně právní (právní aspekty drog, práva dítěte, význam a cíle reklamy apod.)
- oblast sociální patologie (postoj společnosti ke zneužívání drog, delikventní chování, kriminalita, xenofobie, šikanování, rasismus apod.)

Preventivní témata jsou nejčastěji frekventována v následujících předmětech:

Výchova ke zdraví

Občanská výchova

Přírodopis/přírodověda

Vlastivěda/Prvouka

Český jazyk

Výtvarná výchova a výtvarné soutěže

Tělesná výchova

Chemie

Znalostní kompetence

1. – 3. ročník

- žáci dokáží pojmenovat zdravotní rizika spojená s kouřením, pitím alkoholu, užíváním drog, zneužíváním léků
- znají jednoduché způsoby odmítání návykových látek
- znají hodnotu zdraví a nevýhody špatného zdravotního stavu
- mají vědomosti jak udržovat zdraví a o zdravém životním stylu
- mají právní povědomí v oblasti rizikového chování

3. – 5. ročník - žáci mají povědomí o zdraví jako základní lidské hodnotě

- znají činnosti, které jsou vhodné z hlediska zdraví zařadit do denního režimu, osvojují si zdravý životní styl
- podrobně znají zdravotní a sociální rizika návykových látek a argumenty ve prospěch zdraví
- znají zákony omezující kouření, požívání alkoholu a zákony týkající se užívání a šíření drog - umí komunikovat se službami poskytujícími poradenskou pomoc
- umí pojmenovat základní mezilidské vztahy - umí rozpoznat projevy lidské nesnášenlivosti
- ví na koho se obrátit v případě, že někdo ohrožuje nebo poškozuje jeho práva
- mají povědomost o tom, že každé jednání, které ohrožuje práva druhých (šikana, násilí, zastrasování aj.), je protiprávní - znají základní způsoby odmítání návykových látek ve styku s vrstevníky

6. – 9. ročník

- žáci znají význam harmonických mezilidských vztahů pro zdravý životní styl a zdraví
- respektují odlišné názory či zájmy lidí a odlišné způsoby jejich chování a myšlení, jsou tolerantní k menšinám
- znají a uplatňují vhodné způsoby řešení neshod se spolužáky, spory řeší nenásilným způsobem – znají vhodné způsoby chování a komunikace v různých životních situacích
- umí spolupracovat ve skupině a přebírat zodpovědnost za společné úkoly
- znají významné dokumenty upravující lidská práva a sociálně právní ochranu dětí
- znají činnost důležitých orgánů právní ochrany občanů
- uvědomují si podstatu protiprávního jednání a právní odpovědnost za případné protiprávní činy
- umí chápat zdraví ve smyslu holistickém, ve složce fyzické, duchovní, sociální
- umí zhodnotit vhodné a nevhodné zdravotní návyky
- umí vysvětlit své konkrétní postoje a chování z pohledu zdraví
- ví, co je podstatou zdravého životního stylu a snaží se o jeho realizaci – znají pozitivní vliv aktivního pohybu, relaxace, duševní hygieny
- ví, že zneužívání dítěte je trestné

- umí diskutovat o rizicích zneužívání drog, orientují se v trestně právní problematice návykových látek
- ví, kde hledat odbornou pomoc, v případě potřeby ji dovedou využít
- bezpečně zvládají účelné modely chování v krizových situacích (šikanování, týrání, sexuální zneužívání apod.) a správně se rozhodují v situacích vlastního nebo cizího ohrožení
- dokáží komunikovat se specializovanými službami (linky důvěry, krizová centra)
- odmítají projevy brutality a násilí zprostředkované médii a umí o nich diskutovat

Metody a formy, jakými budou dílčí aktivity řešeny

Strategie je zaměřena na: 1. – 5. ročník

- společné stanovení a zažití pravidel soužití mezi žáky a učiteli
- zvyšování zdravého sebevědomí žáků
- zkoumání a uvědomování si vlastní osobnosti
- vnímání individuálních odlišností dětí mezi sebou a přijímání těchto jevů
- nácvik vzájemné úcty, sebeúcty a důvěry
- rozvoj schopnosti diskutovat, komunikovat, řešit problémy a konflikty (například formou komunitního kruhu)
- rozvoj schopnosti klást otázky, umění vyjádřit svůj názor, umění říci „ne“
- navozování příznivého psychosociálního klimatu ve třídě
- osvojování a upevňování základních návyků v rámci ZŽS – hygiena, životospráva, sdělení základních informací z oblasti prevence experimentování s alkoholem a cigaretami
- základy etické a právní výchovy
  - zaměření pozornosti na včasné odhalování specifických poruch učení nebo i jiných postižení
- všestranný rozvoj osobnosti žáka
  - soustředěnost na včasné diagnostikování soc.-patologických problémů ve třídních kolektivech
- důraz na spolupráci s rodiči
- široká nabídka volnočasových aktivit • ekologická výchova
- návštěvy filmových a divadelních představení, koncertů, besed apod. Účast v soutěžích výtvarných, sportovních, zdravotnických, dopravních atd. jako v předchozích letech 6. – 9. ročník

Přechod na druhý stupeň základní školy přináší řadu změn a z nich vyplývajících zátěžových situací – změna třídního učitele, střídání vyučujících v jednotlivých předmětech, odchod některých spolužáků na víceletá gymnázia a příchod nových spolužáků, zvýšené nároky na objem a strukturu učiva.

Obsah programu:

- vzájemné poznávání účastníků
- vytváření vztahu důvěry mezi žáky a učiteli a mezi žáky navzájem
  - stanovení pravidel soužití třídní komunity
- formování skupiny, která je pro žáky bezpečným místem, která jim pomůže vyhnout se rizikovému společensky nežádoucímu chování – šikanování, užívání alkoholu a drog, vzniku různých typů závislostí apod.
- začlenění nových žáků do komunity třídy
  - trénink obrany před manipulací, s uměním říci „ne“

- trénink odpovědnosti za vlastní rozhodnutí
- zvládání náročných fyzických duševních situací
- umění vyrovnat se s neúspěchem
- upevňování vztahů v komunitě vrstevníků
- rozvoj schopností přijímat svobodná a odpovědná rozhodnutí
- nácvik efektivní komunikace na základě vlastních prožitků
- nácvik řešení zátěžových situací
  - zvýšení schopnosti odolávat nebezpečím, krizím, stresu, zátěžovým situacím (včetně odmítání alkoholu, drog, nikotinu, nevhodných způsobů chování)
- přehled životních rizik
- společenské vztahy (včetně mediální hygieny, vlivu reklamy apod.) • modelové, projektové situace poskytující návody k řešení problémů

Vyhodnocení preventivní strategie školy

Školní metodik prevence vede průběžné záznamy, s jejichž výsledky seznamuje vedení školy a ostatní pedagogické pracovníky. Vyhodnocení se týká věcné podstaty realizace jednotlivých akcí a aktivit, dává přehled o počtech účastníků, finančních nákladech, schopnosti realizovat jednotlivé programy apod.

Vyhodnocení výsledků uskutečňovaného procesu změn:

- zhodnocení psychosociálního klimatu ve škole, kázně a případně i prospěchu žáků
- zhodnocení posunu v postojech a hodnotových systémech dětí
- zhodnocení výskytu rizikového chování ve škole

Proces změn bude vyhodnocován průběžně a trvale pomocí prostředků poskytujících zpětnou vazbu. Dotazníky a škály pomohou objevit slepé uličky, selhání nebo nereálné nároky programu, což lze poté napravit vypracováním upravené verze pro další období.

Vypracovala: Mgr. Petra Kiprá

Mgr. Petr Kapounek
ředitel školy